

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

3/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/3(4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Tillaxodjayeva Hurshida Djumavayevna</i> TURKISTONDA OILA VA NIKOH MUNOSABATLARINUNG O'ZIGA XOS JIHATLARI VA ROSSIYA IMPERIYASI BOSQINIDAN KEYIN MINTAQADA YUZ BERGAN DEMOGRAFIK JARAYONLAR	16-24
<i>A'zamova Mahliyo Panji qizi</i> ARIYANAM VAYJA GEOGRAFIK NOM TARIXI	25-29
<i>Xo'jageldiyev Ibodulla Mamaradjab o'g'li</i> DEMOGRAFIK XAVF XATARNI PAYDO QILADIGAN SHART – SHAROIT VA OMILLAR	30-34
<i>Norboyev Sarvar Qahramon o'g'li</i> SUG'D TARIXIY GEOGRAFIYASIGA DOIR MULOHAZALAR (AHAMONIYLAR DAVRI MISOLIDA)	35-39
<i>Boboqulov Oxunjon Axmat o'g'li</i> O'ZBEKISTON SSR NING AFRIKA DAVLATLARI BILAN ILMIY-TEXNIKAVIY HAMKORLIGI	40-44
<i>Салаев Ихтиёр Бахтиёрвич</i> ХОРАЗМ ИМОРАТСОЗЛИГИДА ҒИШТНИНГ ТАЙЁРЛАНИШ УСУЛЛАРИ	45-49
<i>Бабажанова Дилрабо Ражаповна</i> “ЁДГОРГА ЕТИШИНГ!”	50-56
<i>Тўйчибоев Баходир Босимович, Абдуматов Алишер Ахматкулович</i> АКАДЕМИК АБДУЛАҲАД МУҲАММАДЖОНОВ ФАОЛИЯТИДА МИЛЛИЙ ЎЗЛИКНИ АНГЛАШ МАСАЛАСИ	57-61
<i>Atavullayeva Shaxlo Musoyevna</i> YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING ROLI.....	62-66
<i>Xolliyev Azizbek Go'zalovich</i> ROSSIYA TASHQI IQTISODIY ALOQALARINING MOLIYAVIY JIHATLARI (XIX ASRNING OXIRGI CHORAGI - XX ASR BOSHI)	67-73

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>To'uchiyev Elnurjon Kosim o'g'li</i> RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI: MIKROMOLIYALASHTIRISH, FINTECH VA INNOVATSION MOLIYAVIY MAHSULOTLARNING ROLINI OSHIRISH	74-79
<i>Зарипов Хуршид Закир ўғли</i> ХОРАЗМ ВИЛОЯТИДА ИНСОН КАПИТАЛИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ВА УНДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ ДАРАЖАСИНИ БАҲОЛАШ ЙЎЛЛАРИ	80-86

Pazildinov Muxiddin Maxammadin o'g'li

O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 87-100

Aytiyeva Sevara Allaberdiyevna

O'ZBEKISTONDA KICHIK TADBIRKORLIK SUB'EKTLARI TOMONIDAN YUK TASHISH XIZMATI KO'RSATISHNING TASHKILY-IQTISODIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH 101-104

Isayev Atabek Djurabayevich

MONETAR REJIMLARINING TURLARI VA O'ZBEKISTONNING INFLYATSION TARGETLASHGA O'TISHI 105-112

Алиева Надирахон Абдумаликовна

ИПАКЧИЛИК КОРХОНАЛАРНИНГ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТИНИ БОШҚАРИШ ЖАРАЁНИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИМКОНИЯТЛАРИ 113-120

Ruziyev Zafar Ikramovich

KAPITAL BOZORI INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI 121-127

Azizkulov Bakhtiyar, Saifullayev Sanjarbek

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA DAVLATNING MOLIYAVIY – INVESTITSION SIYOSATI VA QABUL QILINGAN IQTISODIY ISLOHOTLAR 128-134

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Sultonova Shakhnoza

JADIDCHILIK HARAKATINING MILLIY TARBIYANI YUKSALTIRISHDAGI ROLI 135-140

Razzoqova Shohsanam

MARKAZIY OSIYO DINLARI 141-147

Ziyotova Adolat Ergashevna, Mamaraximov Kahramon Xaltuxtashevich

YANGI O'ZBEKISTON YOSHLARINI MAFKURAVIY TAHDIDLARDAN ASRASHNING MA'NAVIY-MA'RIFIY ASOSLARI 148-154

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Кўчимов Шухрат Норқизилович

ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВЛАТ ТИЛИ РИВОЖИНИНГ МУҲИМ MASALALARI 155-158

Рузиева Ситора Асроровна

РОЛЬ КОНЦЕПТА «СЕМЬЯ» В ЛИНГВОКУЛЬТУРАХ ЗАПАДА И ВОСТОКА 159-163

Мирсагатова Покиза Авазбек қизи

ОБРАЗЛИ ФРАЗЕОЛОГИК БИРЛИКЛАРНИ ТАРЖИМА ҚИЛИШДАГИ МУАММОЛАР 164-170

Jurayeva Shalolaxon Xusanboyevna

MUALLIF NUTQI VA DIALOGIK NUTQ SHAKLLARINING TARIXIY ROMANLARDAGI FUNKSIYASI 171-175

Ruzibayeva Aziza Kahramanovna

J. BAYRON VA M. LERMONTOV SHE'RLARINING QISYOSLI TAHLILI 176-179

Jovbo'riyeva Saodat O'ktamovna

INGLIZ TILIDA PSIXOLOGIK TERMINLARNING YASALISH USULLARI TAHLILI 180-184

<i>Qulmamatova Muattar Otabek qizi</i> “BOYLIK” KONSEPTINING LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI	185-191
<i>Sanakulov Zayniddin</i> ONOMASTIKADA ONIMIZATSIYA VA APELLYATIVIZATSIYANING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI	192-197
<i>Saakyan Roza Yurevna, Jalilova Lola Jalilovna</i> TEODOR DRAYZERNING “BAXTIQARO KERRI” ROMANIDA PSIXOLOGIYA VA AXLOQ PRIZMASI ORQALI ISTAKNING ISTEZHOSINI O'RGANISH	198-205
<i>Xudoyberdieva Oyjamol Muzaffarovna</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA «RAQS» TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI	206-211
<i>Soatmurodova Shoxista Zafar qizi</i> O'ZBEK TILIDA ATTORLIK LEKSIKASINING MAVZUVIY GURUHLARI	212-217
<i>Tadjieva Mastura Fayzullaevna</i> BASIS OF SIMILE IN METAPHORICAL MODELS WITH THE CONCEPT “LOVE” IN ENGLISH AND UZBEK	218-222
<i>Imamova Gulrux</i> JIN RIZNING “WIDE SARGASSO SEA” ASARIDA INTERTEKSTUALLIK	223-229
<i>Nazarov Sardor Shomurodovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA SO'Z BIRIKMALARINING SINTAKTIK MUNOSABATLARI	230-234
<i>Atamurodova Feruza Tashmurotovna</i> JON GOLSUORSINING “FORSAYTLAR HAQIDA SAGA” ASARINING EPIK TURKUMGA XOS XUSUSIYATLARI	235-239
<i>Iskandarov Bahrom</i> MARTIN IDEN ASARINING JEK LONDON HAYOTIDAGI AKSI	240-243
<i>Mustafoqulov Ro'ziqul Boynazarovich</i> ERTAKLARDA AN'ANAVIY TASVIRLAR	244-251
<i>Kuvonov Zarifjon Maxsiddin o'g'li</i> NEMIS TILIDAGI QORA VA OQ RANG KOMPONENTLI FRAZELOGIZMLARNING O'ZBEK TILIGA BERILISHI VA ULARNING SEMANTIK TADQIQI	252-256
<i>Djabbarova Shoirra Boltaevna</i> MUQOBILSIZ LEKSIKANING TARJIMA MUAMMOSI: LINGVOMADANIY TAHLIL	257-260
<i>Haydarova Kamola Davranovna</i> TURLI TIZIMLI TILLARDA OLMA LEKSEMASINING QIYOSIY-CHOG'ISHTIRMA TAHLILI	261-264
<i>Bektemirov Zohid Nodirovich</i> HOZIRGI ZAMON NEMIS TILIDA ILOVALI ELEMENTLARNING LINGVOPRAGMATIK XUSUSIYATLARI	265-269
<i>Murtazaeva Xadicha Nuriddinovna</i> TERMINOLOGIYA TADQIQOT OBYEKTI SIFATIDA	270-273

<i>Xudoynazarova O'g'lonoy Allamurodovna</i> DINIY BARQAROR BIRLIKLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI	274-277
<i>Bazarova Ziyoda Eshbaevna</i> ZAMONAVIY LINGVISTIK TADQIQOTLARDA BADIY MATN MUALLIFI OBRAZINING O'RGANILISHI	278-282
<i>Abdulvohidova Nafisa Serobjon qizi</i> AVIATSIYAGA OID TERMINLARNING LEKSIKOGRAFIK XUSUSIYATLARI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA)	283-286
<i>Sultonqulova Feruza Bobonazarovna</i> AN'ANAVIY TOSH OBRAZINING TALQINLARI XUSUSIDA	287-291
<i>Abduganiyeva Djamilya Rustamovna, Malik Hodjaev</i> KETMA-KET TARJIMADA KOGNITIV YONADSHUVI VA ESLAB QOLISH USULLARI.....	292-296
<i>Amanbaeva Dilsora</i> «BURCH» KONSEPTINING ETNIK, MILLIY-MADANIY TALQINI.....	297-300
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi</i> BLOKCHEYN KRIMINALISTIKASI: MARKAZSIZLASHTIRISH DAVRIDA KIBER JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA ZAMONAVIY YONDASHUV	301-308
<i>Mirzakarimova Dilafruz Danyorovna</i> KIBERXAVFSIZLIK VA KIBERMAKONDA YURISDIKSIYA CHEGARALARINI BELGILASHNING ILMIY NAZARIY MASALALARI	309-315
<i>Raxmatova Xonzodabegim Utkir qizi</i> KIBER HUQUQ SOHASIDAGI YURISDIKSIYA VA XALQARO HAMKORLIKNING NAZARIY- HUQUQIY ASOSLARI	316-323
<i>G'ulomov Shohruh Islomjon o'g'li</i> METAVERSE PLATFORMALARIDA SHAXSIY MA'LUMOTLAR VA MAXFIYLIK MASALALARI	324-330
<i>Baxromova Laylo Rayim kizi</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SAYLOV TIZIMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	331-336
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Сафарова Замира Михлиевна</i> ФОРМИРОВАНИЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У УЧАЩИХСЯ 10-11-Х КЛАССОВ СРЕДСТВАМИ НАЦИОНАЛЬНО-ПРЕЦЕДЕНТНЫХ ТЕКСТОВ	337-342
<i>Нурманов Абдиназар Ташбаевич, Каримов Мусулмонкул Бахриддинович</i> ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ РУССКОГО ЯЗЫКА К ТЕХНОЛОГИИ И ТЕХНИКЕ ЭФФЕКТИВНОГО ОБЩЕНИЯ	343-347
<i>Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li</i> BOLALARDA EGILUVCHANLIK VA CHAQQONLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH.....	348-352
<i>Xayritdinov Otabek Murotjon o'g'li</i> MADANIY ANTROPOLOGIYANING GUMANITAR FANLAR INTEGRATORI SIFATIDAGI	

O'RNI	353-357
<i>Kalmenov Jalg'asbay Sarsenbaevich, Ibadullaeva Zamira Kuanishovna</i> MUSIQA FANI DARSIDA PEDAGOGIK METOD VA KASBIY MAHORATI	358-361
<i>Bekchanova Nilufar Boltaboyevna</i> TABIIY FANLARNI O'QITISHDA TALABALARNING IJODIY QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISHGA YORDAM BERUVCHI OMILLAR	362-367
<i>Ibragimova Dildora</i> MAXSUS MAQSADLARDA INGLIZ TILINI O'RGANISH VA O'RGATISH JARAYONIDA TEXNIKA OLIV O'QUV YURLARI O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISH	368-371
<i>Kamalova Dilnavoz Ixtiyorovna</i> FIZIKA VA ASTRONOMIYA FANLARINI O'QITISHDA – EKSKURSIYANING O'RNI	372-377
<i>Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich</i> FIZIKA FANIDAN MASALALAR YECHISHDA SIMULYATOR DASTURLARIDAN FOYDALANISH	378-383
<i>Xusmatova Xalusa Faatovna</i> ВИКТОРИНА ПО КОЛЛОИДНОЙ ХИМИИ: РАЗВИВАЕМ ЛОГИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ СТУДЕНТОВ	384-389
<i>Toshboyeva Barnoxon</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA SHET TILLARI O'QITISHNING PSIXOLOGIK- METODOLOGIK KONTSEPTSIYASI	390-393
<i>Shirnazarova Zamira Allaberdiyevna</i> MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSİYASINING LINGVODIDAKTIK ANAMIYATI	394-399
<i>Uralova Nurxon Mahadovna</i> ШАХСГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ТАЪЛИМ АСОСИДА МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ЖАРАЁНИНИ АМАЛГА ОШИРИШ	400-404
<i>Berдиева Ойгул Бекмуратовна</i> НОЕВКЛИД ГЕОМЕТРИЯЛАР ЭЛЕМЕНТЛАРИ ЁРДАМИДА МАТЕМАТИКА ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ КАСБИЙ МЕТОДИК ТАЙЁРЛАШ	405-411
<i>Choriqulov Rustamjon Ibodullo o'g'li</i> TALABALARDA MUSTAQIL TALIM KO'NIKMALARINI O'ZLASHTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING ZAMONAVIY KO'RINISHI	412-416
<i>Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna</i> МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ИНСОН RESURSLARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION JARAYONLAR	417-423
<i>Burхиев Олимжон Бобоевич</i> СИСТЕМА ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ	424-429

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Volume 4, Special Issue 3 (may, 2024). -430 p.

CONTENTS

07.00.00 – HISTORICAL SCIENCES

Tillakhodjayeva Hurshida Djumavayevna

FEATURES OF FAMILY AND MARRIAGE RELATIONS IN TURKESTAN AND DEMOGRAPHIC PROCESSES IN THE REGION AFTER THE INVASION OF THE RUSSIAN EMPIRE 16-24

A'zamova Mahliyo Panji kizi

HISTORY OF ARIYANAM VAYJA GEOGRAPHICAL NAME 25-29

Khojageldiyev Ibodulla Mamaradjab ogli

DEMOGRAPHIC PERIL CAUSES DANGER CONDITION - CONDITIONS AND FACTORS 30-34

Norboyev Sarvar Kaxramon ugli

REMARKS ON THE HISTORICAL GEOGRAPHY OF SUGDH (IN THE CASE OF THE ACHAEMENID ERA) 35-39

Babakulov Okhunjon Akhmat ogli

SCIENTIFIC-TECHNICAL COOPERATION OF THE UZBEKISTAN SSR WITH AFRICAN COUNTRIES 40-44

Salaev Ikhtiyor Bakhtiyorovich

METHODS OF MAKING BRICKS IN KHOREZM ARCHITECTURE 45-49

Babajanova Dilrabo Rajapovna

“FOLLOW TO YADGAR!” 50-56

Tuychiboev Bakhodir Bosimovich, Abdumatov Alisher Akhmatkulovich

THE ISSUE OF UNDERSTANDING NATIONAL IDENTITY IN THE ACTIVITY OF ACADEMIC ABDULAHAD MUHAMMADJONOV 57-61

Atavullayeva Shakhlo Musayevna

THE ROLE OF THE MEDIA IN THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEKISTAN 62-66

Kholliev Azizbek Guzalovich

FINANCIAL ASPECTS OF RUSSIA'S EXTERNAL ECONOMIC LINKS (LAST QUARTER OF THE 19th CENTURY - BEGINNING OF THE 20th CENTURY) 67-73

08.00.00 – ECONOMIC SCIENCES

Tuychiyev Elnurjon Kosimovich

OPPORTUNITIES TO USE FINANCIAL SERVICES IN DEVELOPING COUNTRIES: ENHANCING THE ROLE OF MICROFINANCE, FINTECH AND INNOVATIVE FINANCIAL PRODUCTS 74-79

Zaripov Khurshid Zakir ogli

WAYS TO ASSESS THE DEVELOPMENT OF HUMAN CAPITAL AND THE LEVEL OF EFFECTIVE USE OF IT IN KHORAZM REGION 80-86

Pazildinov Mukhiddin Makhammedin ogli

DEVELOPMENT TENDENCIES OF ELECTRONIC COMMERCE IN UZBEKISTAN 87-100

<i>Aйтиева Sevara Allaberdiyevna</i> IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC FUNDAMENTALS OF THE PROVISION OF CARGO TRANSPORTATION SERVICES BY SMALL BUSINESS SUBJECTS IN UZBEKISTAN	101-104
<i>Isaev Atabek Djurabayevich</i> TYPES OF MONETARY REGIMES AND UZBEKISTAN'S TRANSITION TO INFLATION TARGETING	105-112
<i>Alieva Nadirakhan Abdumalikovna</i> OPPORTUNITIES FOR DEVELOPING THE MANAGEMENT PROCESS OF INNOVATION ACTIVITIES IN SERIKING ENTERPRISES	113-120
<i>Ruziev Zafar Ikramovich</i> WAYS TO DEVELOP CAPITAL MARKET INFRASTRUCTURE	121-127
<i>Azizkulov Bakhtiyar, Saifullayev Sanjarbek</i> STATE FINANCIAL - INVESTMENT POLICY AND ACCEPTED ECONOMIC REFORMS IN THE DIGITAL ECONOMY	128-134
09.00.00 – PHILOSOPHICAL SCIENCES	
<i>Sultonova Shakhnoza</i> THE ROLE OF THE JADIDISM MOVEMENT IN PROMOTING NATIONAL EDUCATION	135-140
<i>Razzakova Shahsanam</i> THE RELIGIONS OF CENTRAL ASIA	141-147
<i>Ziyotova Adolat Ergashevna, Mamarakhimov Khakhramon Khaltukhtashevich</i> THE SPIRITUAL AND EDUCATIONAL BASIS OF PROTECTING YOUNG PEOPLE OF NEW UZBEKISTAN FROM IDEOLOGICAL THREAT	148-154
10.00.00 – PHILOLOGICAL SCIENCES	
<i>Kuchimov Shukhrat Norkizilovich</i> IMPORTANT ISSUES OF STATE LANGUAGE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN	155-158
<i>Ruzieva Sitora Asrorovna</i> THE ROLE OF THE CONCEPT “FAMILY” IN THE LINGUOCULTURES OF THE WEST AND EAST	159-163
<i>Mirsagatova Pokiza Avazbek kizi</i> DIFFICULTIES IN TRANSLATING FIGURATIVE PHRASEOLOGICAL UNITS	164-170
<i>Jurayeva Shalolakhon Khusanboyevna</i> THE FUNCTION OF THE AUTHOR’S SPEECH AND DIALOGICAL FORMS OF SPEECH IN HISTORICAL NOVELS	171-175
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> COMPARATIVE ANALYSIS OF J. BYRON AND M. LERMONTOV’S POETRY	176-179
<i>Jovbo’riyeva Saodat O’ktamovna</i> ANALYSIS OF FORMING PSYCHOLOGICAL TERMS IN ENGLISH	180-184
<i>Qulmamatova Muattar Otabek qizi</i> LINGUOCULTURAL ANALYSIS OF THE CONCEPT OF "WEALTH"	185-191

<i>Sanakulov Zayniddin</i> LINGUISTIC CHARACTERISTICS OF PROPRIALISATION AND APPELLATIVISATION IN ONOMASTICS	192-197
<i>Saakyan Roza Yurevna, Jalilova Lola Jalilovna</i> EXPLORATION OF IRONY OF DESIRES THROUGH THE LENS OF PSYCHOLOGY AND MORALITY IN THEODORE DREISER’S NOVEL “SISTER CARRIE	198-205
<i>Khudoyberdieva Oyjamol Muzaffarovna</i> LINGUISTIC FEATURES OF «DANCE» TERMINOLOGY IN UZBEK AND ENGLISH	206-211
<i>Soatmurodova Shoxista Zafar qizi</i> THEMATIC GROUPS OF THE PERFUMERY LEXICON IN THE UZBEK LANGUAGE	212-217
<i>Tadjieva Mastura Fayzullaevna</i> BASIS OF SIMILE IN METAPHORICAL MODELS WITH THE CONCEPT “LOVE” IN ENGLISH AND UZBEK	218-222
<i>Imamova Gulrukh</i> EXPLORING INTERTEXTUALITY IN JEAN RHYS “WIDE SARGASSO SEA	223-229
<i>Nazarov Sardor Shomurodovich</i> SYNTACTIC RELATIONSHIPS OF WORD COMBINATIONS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	230-234
<i>Atamurodova Feruza Tashmurotovna</i> FEATURES OF JOHN GALSWORTHY'S EPIC SERIES THE FORSYTH SAGA	235-239
<i>Iskandarov Bahrom</i> MARTIN EDEN'S REFLECTION ON THE LIFE OF JACK LONDON	240-243
<i>Ruzikul Mustafokulov Boynazarovich</i> TRADITIONAL IMAGES IN FAIRY TALES	244-251
<i>Kuvonov Zarifjon Maxsiddin o'g'li</i> TRANSLATION OF GERMAN BLACK AND WHITE PHRASEOLOGISMS INTO UZBEK LANGUAGE AND THEIR SEMANTIC ANALYSIS	252-256
<i>Djabbarova Shoirra Boltaevna</i> THE TRANSLATION PROBLEM OF NON-EQUIVALENT LEXICON: A LINGUOCULTURAL ANALYSIS	257-260
<i>Haydarova Kamola Davranovna</i> COMPARATIVE-CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE APPLE LEXEM IN DIFFERENT SYSTEMIC LANGUAGES	261-264
<i>Bektemirov Zohid Nodirovich</i> LINGUOPRAGMATIC PROPERTIES OF ADJUNCTIVE ELEMENTS IN MODERN GERMAN	265-269
<i>Murtazaeva Xadicha Nuriddinovna</i> TERMINOLOGY AS AN OBJECT OF RESEARCH	270-273
<i>Khudoynazarova Oglonoy Allamurodovna</i> SEMANTIC CHARACTERISTICS OF RELIGIOUS STABLE UNITS	274-277
<i>Bazarova Ziyoda Eshbaevna</i> THE STUDY OF THE PROBLEM OF THE IMAGE OF THE AUTHOR OF A LITERARY TEXT IN MODERN LINGUISTIC RESEARCH	278-282

<i>Abdulvohidova Nafisa Serobjon qizi</i> LEXICOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF AVIATION TERMS (IN THE EXAMPLE OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES)	283-286
<i>Sultankulova Feruza Bobonazarovna</i> ON THE INTERPRETATIONS OF THE TRADITIONAL STONE IMAGE	287-291
<i>Abduganiyeva Djamilya Rustamovna, Malik Hodjaev</i> COGNITIVE PROCESSING AND MEMORY TECHNIQUES IN CONSECUTIVE INTERPRETATION	292-296
<i>Amanbaeva Dilsora</i> СИСТЕМА ПРИМЕНЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ	297-300
12.00.00 – LAW	
<i>Abdullayeva Sabokhat Asatullo qizi</i> BLOKCHeyN FORENSICS: A MODERN APPROACH TO CYBER CRIME INVESTIGATION IN AN ERA OF DECENTRALIZATION	301-308
<i>Mirzakarimova Dilafruz Danyorovna</i> SCIENTIFIC THEORETICAL ISSUES OF DETERMINING THE BOUNDARIES OF JURISDICTION IN CYBER SECURITY AND CYBER SPACE	309-315
<i>Rakhmatova Khanzodabegim Utkir kizi</i> THEORETICAL-LEGAL BASIS OF JURISDICTION AND INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF CYBER LAW	316-323
<i>Gulomov Shokhruxh Islomjon ogli</i> PERSONAL INFORMATION AND PRIVACY ISSUES ON THE METAVERSE PLATFORMS..	324-330
<i>Bakhromova Laylo Rayim kizi</i> SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE ELECTION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	331-336
13.00.00 – PEDAGOGICAL SCIENCES	
<i>Safarova Zamira Mihlievna</i> FORMATION OF LINGUOCULTURAL COMPETENCE IN STUDENTS OF 10-11TH GRADES BY MEANS OF NATIONAL PRECEDENT TEXTS	337-342
<i>Nurmanov Abdinazar Tashbaevich, Karimov Musulmonkul Bakhriddinovich</i> PRACTICAL ASPECTS OF PREPARING A FUTURE RUSSIAN LANGUAGE TEACHER FOR TECHNOLOGY AND EFFECTIVE COMMUNICATION TECHNIQUES	343-347
<i>Abdullayev Dilshod Xamidullo o'g'li</i> DEVELOPING FLEXIBILITY AND RESILIENCE IN CHILDREN	348-352
<i>Khayritdinov Otabek Murotjon ogli</i> THE ROLE OF CULTURAL ANTHROPOLOGY AS AN INTEGRATOR IN THE SYSTEM OF HUMANITIES	353-357
<i>Kalmenov Jalgasbay Sarsenbaevich, Ibadullaeva Zamira Kuanishovna</i> PEDAGOGICAL METHOD AND PROFESSIONAL SKILLS IN A MUSIC LESSON	358-361
<i>Bekchanova Nilufar Boltaboyevna</i> FACTORS HELPING TO DEVELOP STUDENTS CREATIVE SKILLS IN NATURAL SCIENCE TEACHING	362-367

<i>Ibragimova Dildora</i> DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL COMPETENCE OF TEACHERS OF TECHNICAL UNIVERSITIES IN THE PROCESS OF LEARNING AND TEACHING ENGLISH FOR SPECIAL PURPOSES	368-371
<i>Kamalova Dilnavoz Ikhtiyorovna</i> THE ROLE OF THE EXCURSION IN TEACHING THE SCIENCES OF PHYSICS AND ASTRONOMY	372-377
<i>Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich</i> USING SIMULATION PROGRAMS IN SOLVING PHYSICS PROBLEMS	378-383
<i>Khalisa Faitovna Khismatova</i> QUIZ ON COLLOIDAL CHEMISTRY: DEVELOPING LOGICAL THINKING OF STUDENTS	384-389
<i>Toshboyeva Barnoxon</i> PSYCHOLOGICAL AND METHODOLOGICAL CONCEPT OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO PRIMARY SCHOOL CHILDREN	390-393
<i>Shirnazarova Zamira Allaberdiyevna</i> LINGUODIDACTIC SIGNIFICANCE OF INTERCULTURAL COMPETENCE	394-399
<i>Uralova Nurkhan Makhadovna</i> IMPLEMENTATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS ON THE BASIS OF PERSONALITY-ORIENTED EDUCATION	400-404
<i>Berdieva Aygul Bekmuratovna</i> PROVIDING PROFESSIONAL METHODOLOGICAL TRAINING OF MATHEMATICS TEACHERS WITH THE HELP OF ELEMENTS OF NON-EUCLIDEAN GEOMETRIES	405-411
<i>Choriqulov Rustamjon Ibodullo o'g'li</i> MODERN VIEW OF THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN MASTERING INDEPENDENT LEARNING SKILLS IN STUDENTS	412-416
<i>Beknayeva Shaxnoza Vladimirovna</i> INNOVATION PROCESSES IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS	417-423
<i>Burkhiev Olimjon Boboevich</i> SYSTEM OF APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGY AS A MEANS OF IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN A UNIVERSITY	424-429

Received: 05 May 2024
Accepted: 10 May 2024
Published: 25 May 2024

Article / Original Paper

TYPES OF MONETARY REGIMES AND UZBEKISTAN'S TRANSITION TO INFLATION TARGETING

Isaev Atabek Djurabayevich

Base doctoral student of the Denau Institute of entrepreneurship and pedagogy.

Abstract. The central bank is considered an important link of the country's banking system, and it is the main subject of monetar (monetary) policy. Based on the country's proverb and its strategy, the central bank maintains a certain monetary regime. In this case, a selected indicator is tried to achieve it by setting a "nominal anchor" or Target Indicator. Economic literature as a "nominal anchor" is perceived as a target of GDP, money supply, inflation rate, exchange rate and other indicators. In this scientific article, the central bank studied in detail what monetary regimes will be carried out, studied the countries that have entered the inflation target regime by the regions where the countries of the world are currently located, and their indicators set in 2023, as well as the achievement of the target indicator and its results after the 2021 Central Bank of the Republic of Uzbekistan.

Keywords. Monetary policy, monetary regime, target, Central bank, inflation, nominal anchor.

MONETAR REJIMLARINING TURLARI VA O'ZBEKISTONNING INFLYATSION TARGETLASHGA O'TISHI

Isayev Atabek Djurabayevich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya. Markaziy bank mamlakatning bank tizimini muhim bo'g'ini hisoblanib, u monetar (pul – kredit) siyosatini yurituvchi asosiy subyektdir. Mamlakatning maqsadi va uni strategiyasidan kelib chiqib Markaziy bank ma'lum monetar rejimini yuritadi. Bunda tanlangan bir ko'rsatkich "nominal langar" yoki maqsadli ko'rsatkich belgilanib unga erishish uchun harakat qilinadi. Iqtisodiy adabiyotlar "nominal langar" sifatida YaIM, pul massasi, inflyatsiya darajasi, valyuta kursi va boshqa ko'rsatkichlar mo'ljall sifatida qabul qilinadi. Mazkur ilmiy maqolada Markaziy bank tomonidan qanday monetar rejimlarning olib borilishi atroflicha o'rganilib, hozirgi vaqta dunyo mamlakatlari joylashgan hududlar bo'yicha inflyatsiya targetlash rejimiga o'tgan davlatlar va ularning 2023 yilda belgilangan ko'rsatkichlari hamda 2021 yil O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki inflyatsiyani targetlash rejimiga o'tgandan so'ng maqsadli ko'rsatkichga erishish va uning natijalari o'rganildi.

Kalit so'zlar. Monetar (pul – kredit) siyosati, monetar rejim, target, Markaziy bank, inflyatsiya, nominal langar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI3Y2024N15>

Kirish. Zamonaviy makroiqtisodiy siyosatning eng muhim elementi bu Markaziy bankning mamlakat biznes faoliyatiga, pulni barqaror aylanishiga erishish, narxlar va iqtisodiy o'sishga ta'sir etish imkon beruvchi pul - kredit siyosatini yuritishdir.

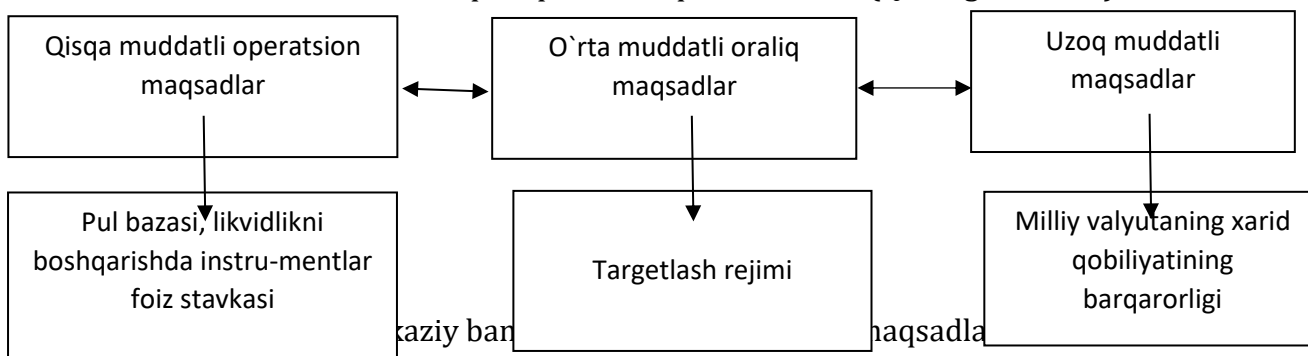
Pul - kredit siyosatini amalga oshirishda Markaziy bank tomonidan pul tizimining va pul massasi tartibga solishda maqsadli belgilarni o'rnatish, ya'ni targetlashni nazarda tutadi.

Rejimlarni tasniflash asosida maqsad biror bir ko'rsatkichdan foydalanishdir. Monetar organlari tomonidan qabul qilingan “nominal langar” deb ataluvchi ko'rsatkichlar sifatida: valyuta kursi, pul agregatlari, inflyatsiya yoki boshqa ko'rsatkich qabul qilinishi lozim.

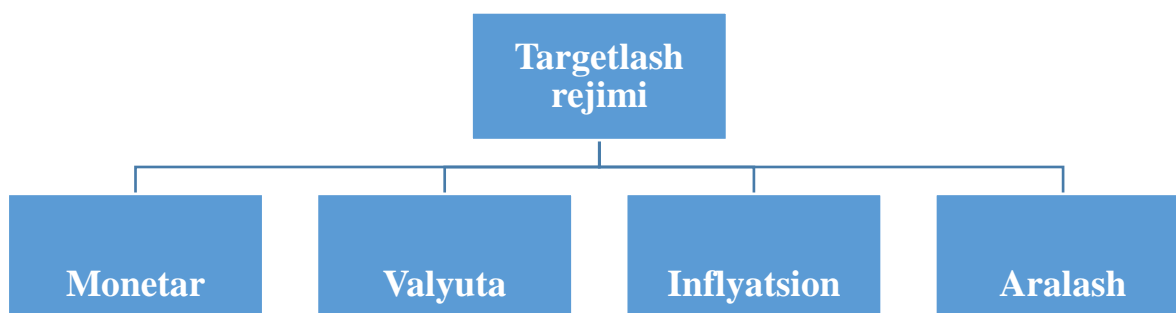
Targetlash so'zining mazmun mohiyatiga qisqacha urg'u beradigan bo'lsak, u inglizcha “Target” so'zidan olingan bo'lib, “maqsad” yoki “mo'ljal” degan ma'nolarni anglatadi. Boshqacha aytganda, pul-kredit vositalarining u yoki bu dastagini muayyan davrga qaratilgan maqsadli (mo'ljalli) boshqarish chora-tadbirlari tushuniladi.[1]

Markaziy bankning maqsadlarini muddatiga qarab 3 ta toifaga ajratishimiz mumkin. Asosiy maqsad uzoq muddatga mo'ljallangan bo'lib - bu pul muomalasi, narx barqarorligi va uzoq muddatga barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash bo'lsa, bunga erishish uchun qisqa muddatli va o'rta muddatli oraliq maqsadlar orqali erishiladi. (Qarang 1 – rasm)

Yuqoridagi rasmdan ko'rinadiki maqsadli yo'nalishlar qisqa, o'rta, uzoq muddatli turlarga bo'linsada ular bir-biri bilan o'zaro bog'liq. Shu bilan birga, bu holda maqsadli ko'rsatkichlar sifatida Markaziy bank o'z ixtiyorida bo'lgan pul-kredit vositalari yordamida to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qilishi mumkin bo'lgan o'zgaruvchilarni tanlashi va tartibga solish imkoni bo'ladi.

Markaziy bankning asosiy va uzoq muddatga belgilangan maqsadi - bu milliy valyutaning xarid qilish qobiliyati barqarorligini ta'minlash bo'lsa, o'rta muddatli oraliq maqsadlarda markaziy bank targetlash rejimini tanlashga majbur. Markaziy bankning targetlash rejim turlari 2-chi rasmda keltirilgan.

Rasm.2. Targetlash rejimlari

Aksariyat mamlakatlar Markaziy banklarining asosiy yoki asosiy maqsadlardan biri narx barqarorligini ta'minlashdir. Ushbu maqsadga turli xil monetar rejimlar orqali erishish mumkin. Bu birinchi navbatda targetlash rejimida qanday nominal ko'rsatkich qabul qilinganiga bog'liq. Nominal ko'rsatkich ostida biz Markaziy bankning ba'zi berilgan raqamli

qiymatga erishishga intiladigan ko'rsatkichlarini (yoki berilgan qiymatlar diapazonida oraliq qiymatni) tushunamiz.

Adabiyotlar tahlili

Iqtisodiy adabiyotlarda Markaziy bankning targetlash rejimini qo'llash yuzasidan ko'plab tadqiqotlar o'tkazilgan. Xususan, [Mundell, 1961; McKinnon, 1963; Kenen, 1969; Boyer, 1978; Goldstein, 1980; Melitz, 1988; Fratianni, von Hagen, 1992; Savvides, 1993; Honkapohja et al., 1992; Edwards, 2001; Rizzo, 1998; Bernhard, Leblang, 1999; Berger et al., 2000; Juhn, Mauro, 2002; Me'on, Rizzo, 2002; von Hagen, Zhou, 2007; Freedman, Laxton, 2009; Ondina et al., 2011] belgilangan yoki suzuvchi valyuta kursi rejimlari o'rtasida qaror qabul qilish omillari tahlil qilinadi. [Mishkin, Schmidt-Hebbel, 2001; Carare et al. 2002; Hu, 2003; Batini, Laxton, 2006; Leyva, 2008; Gonçaves and Carvalho, 2009; Lin, Ye, 2009; Lucotte, 2010; Samarynaa, de Haan, 2011] o'z tadqiqotlarida inflyatsion targetlash rejimga o'tishning asoslari aniqlanadi.

Pul-kredit siyosatining maqsadli yo'nalishini tanlashning asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar dinamikasiga ta'sirini [Dornbusch, 1976; Heller, 1978; Dornbusch, 1987; Mundell, 1995; Gylfason, 2000; Bohm, Funke, 2001; Ghosh et al., 2002; Levy-Yeyati, Sturzenegger, 2003; Rogoff et al., 2003; De Grauwe, Schnabl, 2004; Bleaney, Francisco, 2007; Inhatov, Capraru, 2012]. tadqiqotlarni olib borishgan.

Mamlakatimizda iqtisodchi olimlardan Sh. Shodmonov, T. Boboqulov, M.Yaxshiyeva, O. Rashidov, R. Tojiev, R.Yusupov, Z. Berdinazarovlar ushbu mavzu bo'yicha tadqiqotlar natijalarini ilmiy adabiyotlar va maqolalarda aks ettirishgan.

Metodologiya

Ilmiy maqolada statistik ko'rsatkichlarni guruhlash, taqqoslash usullardan foydalanildi. Tahlil jarayonida ilmiy abstraktsiya metodi qo'llanildi.

Natijalar

Har bir monetar siyosat rejimi o'zining tizimiga ega bo'lib, u pul organlariga maqsadga erishish uchun tegishli qaror qabul qilish yoki tegishli ishlarni amalga oshirish imkoniyatini yaratadi.

Monetar yoki pul massasini targetlash rejimida pul agregatlarini o'sish sur'atlarini boshqariladi. Ushbu rejimni qo'llash g'oyasi Fisher almashinuv tenglamasi tufayli uzoq muddatda inflyatsiya darajasi pul massasining o'sish sur'atiga bog'liqligi bilan belgilanadi. Rejimni amalga oshirish jarayonida Markaziy bank maqsadli darajani e'lon qiladi, ya'ni tanlangan pul agregatini yoki uning uchun koridorni. YaIM prognoz ko'rsatkichi va maqsadli pul massasiga hamda pul aylanish tezligi o'zgarishi sezilarsiz darajasiga ega bo'lib, belgilangan maqsadli inflyatsiya ko'rsatkichiga yetish imkoniyati paydo bo'ladi.

Valyutani targetlash rejimida pul organlari tanlangan xorijiy valyutaga nisbatan milliy valyuta kursi darajasini doimo bir hil darajada ushlab turishini ta'minlash choralari ko'radi. Bu rejim orqali mamlakatda inflyatsiya darajasini pasaytirish va shu mamlakat bilan tashqi iqtisodiy aloqalarni rivojlantirish imkoniyati paydo bo'ladi bunga Markaziy banki valyuta intervensiyasi hamda foiz stavkalarini pasaytirish orqali erishiladi.

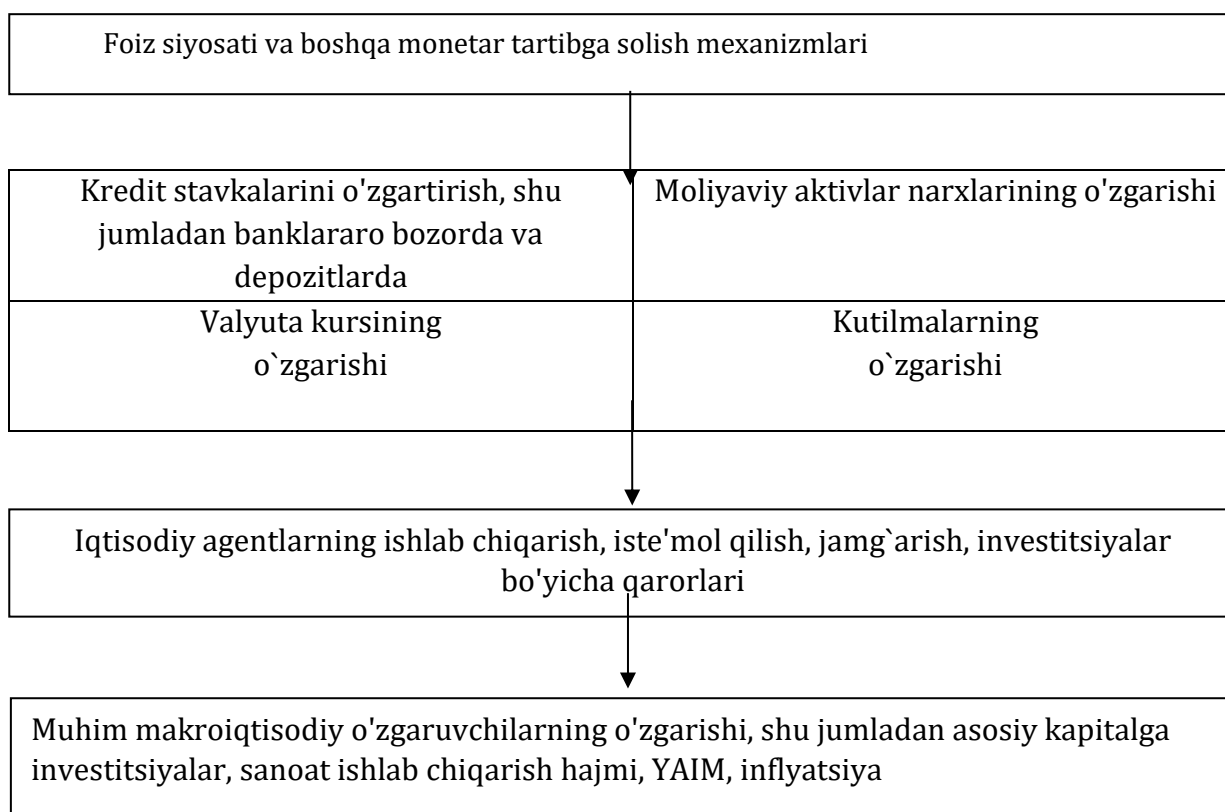
Inflyatsiyani targetlash rejimi iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarda pul-kredit tartibga solish amaliyotida eng ko'p qo'llaniladigan rejimlardan biri hisoblanadi. Ushbu rejim

pul-kredit siyosatining asosiy maqsadi sifatida inflyatsiyani belgilangan miqdoriy ko'rsatkichidan foydalanilishiga. Inflyatsiyaning haqiqiy darajasini prognoz ko'rsatkichi va inflyatsiyani targetlash belgilangan darajasiga yetkazishga Markaziy banklar harakat qilishadi.

Inflyatsiyani targetlashning asosiy afzalligi uning moslashuvchanligi hamda Markaziy bankning siyosatni amalga oshirishda valyuta kursi yoki pul massasi bo'yicha yakka maqsadlarga asoslangan rejimlardan foydalanishdan ko'ra ko'proq harakat erkinligidadir. [2]

Yana bir pul – kredit siyosati rejimi – aralash rejim. Bu rejimda aniq bir maqsadli ko'rsatkich tanlanib olinmaydi, balki bir nechta bir – biriga bog'liq ko'rsatkich target qilinishi mumkin. Bu rejimda Markaziy bank uzoq muddatli inflyatsiya bilan kurashadi hamda vaziyatga qarab ish tutadi. Bu rejimning samarali ishlashi uchun Markaziy bankning ishonchlilik darajasi yuqori bo'lishi lozim, ya'ni iqtisodiy agentlar ishonch hosil qilishi kerakki asosiy maqsad inflyatsiya bilan kurashish.

Hozirgi vaqtga kelib inflyatsion targetlash pul – kredit tizimining zamonaviy rejimlardan biridir. Inflyatsiyani maqsadli belgilash sharoitida, ya'ni ushbu rejim monetar tartibga solishning zamonaviy sharoitida asosiy hisoblanadi, iqtisodiyotni pul-kredit tartibga solish Markaziy banklar tomonidan asosan foiz kanali orqali amalga oshiriladi. Inflyatsion targetning transmission mexanizmi quyidagi 3 - rasmda keltirilgan.

3 – rasm. Pul-kredit siyosatining uzatish mexanizmining sxematik ko'rinishi [3]

Barqaror iqtisodiy o'sish uchun past darajadagi va prognoz qilinadigan (barqaror) inflyatsiya markaziy banklar uchun zaruriy shartlardan biri hisoblanadi. Past darajadagi va prognoz qilinadigan (barqaror) inflyatsiya mamlakatda barqaror iqtisodiy o'sish uchun juda zaruriy omil hisoblanadi. Xususan, inflyatsion kutilma tijorat banklari tomonidan kredit ajratishda undagi foiz stavkasiga qo'shiladi hamda yuqori inflyatsion kutilma kredit foiz stavkasining yuqori bo'lishiga olib keladi.

Yuqori inflyatsiya darajasi kredit foiz stavkasiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir etib kredit foiz stavakaning yuqoriligini ta'minlaydi. Bu esa tadbirkorlarning kredit foizlarini qaytarish bo'yicha ta'sirini o'tkazadi.

Kredit foiz stavkasi hamda tadbirkorlarning oladigan kredit miqdorlari o'rtasida teskari bog'liqlik mavjud. Kredit foiz stavkasi yuqori bo'lgan sharoitida tadbirkorlar tomonidan kam miqdorda kredit olinadi, natijada tadbirkorlarning investitsiya faoliyati so'nib boradi, uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga salbiy ta'sir qiladi. Bundan kelib chiqadiki, past darajadagi va prognoz qilinadigan (barqaror) inflyatsiyani ta'minlash aksariyat markaziy banklar tomonidan ularning uzoq muddatli maqsadi (target) sifatida belgilanadi.

Birinchilardan inflyatsiyani target qilishni 1990 yilda Yangi Zelandiya mamlakati qo'llagan, bundan keyin 1991 yilda Kanada, 1992 yilda Buyuk Britaniya, 1993 yilda Shvetsiya va Avstraliya, XX-chi asrning to'qsoninchi yillar oxirida Chexiya, Polsha, Braziliya, Chili, Kolumbiya, Ispaniya, Finlyandiya kabi davlatlar bu pul - kredit rejimiga o'tishgan.

Hozirgi vaqtda inflyatsion targetlash pul - kredit rejimini qo'llayotgan rivojlangan mamlakatlarda o'rtacha target - 2% tashkil etadi (1-3% dan 2-3% gacha), rivojlanayotgan mamlakatlarda esa - 4% (1-3% dan 8 +/- 2% gacha) belgilangan.

1 – jadval

Inflyatsiyani targetlash siyosatiga o'tgan mamlakatlarning 2023 yil maqsadli inflyatsiya ko'rsatkichi (target), %

T/r	Mamlakat	Inflyatsion targetlash rejimiga o'tgan yil	Maqsadli target turi	Target, %
Yevropa mamlakatlari				
1	Albaniya	2009	Nuqta	3
2	Buyuk Britaniya	1992	Nuqta	2
3	Chexiya	1997	Nuqta	2
4	Islandiya	2001	Nuqta	2,5
5	Isroil	1997	Diapazon	1 – 3
6	Norvegiya	2001	Nuqta	2
7	Polsha	1998	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	2,5 ± 1
8	Ruminiya	2005	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	2,5 ± 1
9	Serbiya	2009	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	3 ± 1,5
10	Shvetsiya	1995	Nuqta	2
11	Turkiya	2006	Nuqta	5
12	Vengriya	2001	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	3 ± 1
13	Yevropa Ittifoqi (19 davlat)	1998	Nuqta	2
Shimoliy va Janubiy Amerika mamlakatlari				
14	AQSh	2012	Nuqta	2
15	Braziliya	1999	Diapazon	3 – 3,5*
16	Chili	1999	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	3 ± 1

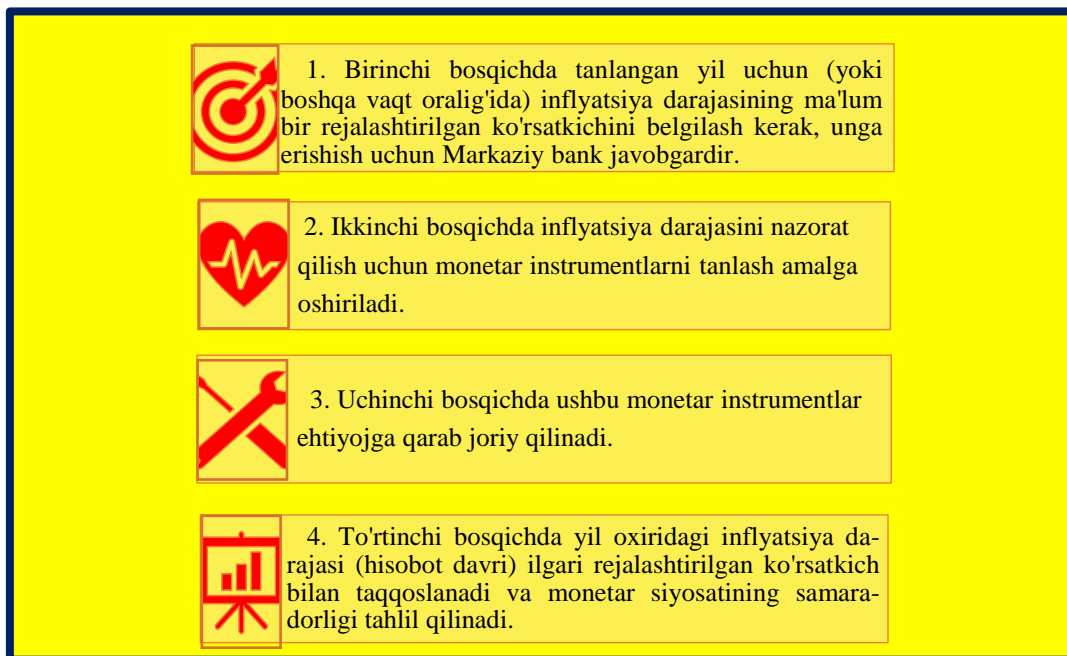
17	Dominikan Respublikasi	2012	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	4 ± 1
18	Gvatemala	2005	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	4 ± 1
19	Kanada	1991	Nuqta	2
20	Kolumbiya	1999	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	3 ± 1
21	Kosta – Rika	2018	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	3 ± 1
22	Meksika	2001	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	3 ± 1
23	Paragvay	2011	Nuqta	4
24	Peru	2002	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	2 ± 1
25	Urugvay	2007	Diapazon	3 – 7
26	Yamayka	2018	Diapazon	4 – 6
MDH mamlakatlari				
27	Armaniston	2006	Nuqta	4
28	Gruziya	2009	Nuqta	3
29	Moldova	2013	Nuqta	5
30	Qozog'iston	2015	Diapazon	4 – 6
31	Rossiya	2015	Nuqta	4
32	Ukraina	2017	Nuqta	5
33	O'zbekiston	2021	Nuqta	5
Osiyo mamlakatlari				
34	Fillipin	2002	Diapazon	2 – 4
35	Hindiston	2016	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	4 ± 2
36	Indoneziya	2005	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	3 ± 1
37	Janubiy Koreya	1998	Nuqta	2
38	Shri – Lanka	2019	Diapazon	4 – 6
39	Tailand	2000	Diapazon	1 – 3
40	Yaponiya	2013	Nuqta	2
Afrika mamlakatlari				
41	Gana	2007	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	8 ± 2
42	Janubiy Afrika Respublikasi	2000	Diapazon	3 – 6
43	Keniya	2021	Ruxsat etilgan og'ish chegaralari bo'lgan nuqta	5 ± 2,5
44	Uganda	2011	Nuqta	5
Avstraliya va Okeaniya mamlakatlari				
45	Avstraliya	1993	Diapazon	2 – 3
46	Yangi Zelandiya	1990	Diapazon	1 – 3

*Nuqtali target 2022 yil – 3,5 %, 2023 yil – 3,25 %, 2024 – 2025 yillar – 3 %.

Muallif tomonidan Markaziy banklar saytlari, XVF ma'lumotlari asosida tuzilgan

Jadvaldan ko`rinadiki hozirgi vaqtga kelib jahon miqiyosida 45 mamlakat va YI (Yevropa Ittifoqi) davlatlari inflyatsion targetlash pul – kredit siyosati rejimiga o`tishgan.

Umumiy qilib aytganda, inflyatsiyani maqsadli belgilash - bu davlat hokimiyati organlari va (yoki) Markaziy bank tomonidan mamlakatda inflyatsiya darajasini nazorat qilish uchun amalga oshiriladigan chora-tadbirlar majmui. Inflyatsiyani targetlash bir nechta bosqichlardan iborat:

4 – Rasm. Inflyatsiyani targetlash jarayoni. [4]

O`zbekiston Respublikasi Markaziy banki 2021 yildan inflyatsion targetlash rejimiga o`tgan. 2019 yil 18 noyabr PF-5877- sonli “Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma – bosqich o`tish orqali pul – kredit siyosatini takomillashtirish to`g`risida” O`zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni qabul qilingan. [5]

O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 18 noyabr PF-5877- sonli Farmoniga asosan O`zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi va Markaziy bankning inflyatsiyani pasaytirish va narxlar barqarorligini ta`minlash bo`yicha birgalikdagi harakatlar Kontseptsiyasi ishlab chiqildi. Kontseptsiya pul-kredit siyosatini takomillashtirishning asosiy yo`nalishlarini, shuningdek, soliq-byudjet siyosati va iqtisodiyot tarmoqlarining tarkibiy o`zgarishi sohalaridagi zaruriy chora-tadbirlarni belgilaydi. [6] Rivojlangan mamlakatlarga qaraganda rivojlanayotgan mamlakatlarda inflyatsiyani targetlashda mo`ljall ko`rsatkichlarga erishishda uzoqroq vaqt talab etadi. Bunga bir qator sabablar mavjud:

1. Bank tizimining institutsional jihatdan mukammal darajada rivojlanmaganligi;
2. Markaziy bankning mustaqillik darajasi;
3. Mamlakatda fiskal siyosatning ustuvorligi, ya`ni davlat byudjeti taqchilligini Markaziy bankning mablag`i hisobidan qoplanishi;
4. Pul – kredit siyosatining shaffovligi.
5. Markaziy bankning natijadorligi va mas`uliyati.
6. Moliya bozorining takomillashmaganligi va boshqalar.

Markaziy bank Boshqaruvining 2023 yil 26 oktyabrdagi “Pul – kredit siyosatining 2024 yil va 2025 - 2026 yillar davriga mo`ljallangan asosiy yo`nalishlari”ga bag`ishlangan yig`ilishda

2022 - 2023 yillarda yuzaga kelgan tashqi vaziyatdagi o'zgarishlarning taklif omillariga bo'lgan bosim uzoqroq saqlanib qolayotganligini hamda ayrim tartibga solinadigan narxlar to'g'rilanishining umumiy inflyatsiyaga bo'lgan ta'sirlarini inobatga olib, inflyatsiyaning doimiy 5 foizlik targetiga erishish davri 2025 yining ikkinchi yarmiga to'g'ri kelishini ta'kidlab o'tishdi. [7]

Ushbu targetning uzayish davri birinchidan, mamlakatda yalpi taklifning yalpi talabdan qolib ketishi, ya'ni yalpi talabning qondirilishi kechikishi yuzaga kelmoqda, ikkinchidan, yalpi talabni so'ndirish maqsadida olib boriladigan choralar mamlakatda iqtisodiy faollikni susaytirish hamda moliyaviy barqarorlikka salbiy ta'sir qilishi bilan izohlashimiz mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki 2024 yilda mamlakatimizda inflyatsiya darajasini 8 – 9 % atrofida taxmin qilmoqda, inflyatsiyani prognoz ko'rsatkichlarda nazorat qilish va uni darajasini pasaytirish maqsadida qat'iy pul – kredit siyosatini olib bormoqda.

Xulosa. Markaziy bank turli monetar rejimlarini qo'llash imkoniyatga ega bunda u yoki bu rejimni tanlash mamlakatning umumiy maqsadlari va bu maqsadlarga erishish uchun harakatlar strategiyasiga bog'liq bo'ladi. Xulosa o'rnida aytish kerakki hozirda inflyatsiyani targetlash rejimi eng samarali va zamonaviy monetar rejim hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki belgilangan maqsadli 5 % inflyatsiya ko'rsatkichiga erishish uchun ta'sirchan va samarali pul – kredit siyosatini yuritish maqsadga muvofiq.

Inflyatsion targetlash rejimi bir necha makroiqtisodiy maqsadlarga erishish imkonini beradi:

- narxlarning keskin oshishi va yuqori inflyatsiyani oldini olish;
- pul bozorini shakllantirish, pul bozorini segmentlash sabablarini bartaraf etish;
- ichki va tashqi omillarni hisobga olgan holda, aholi va tadbirkorlarning to'lov qobiliyatini qo'llab-quvvatlash hamda moliya sektorining barqarorligini ta'minlash shular jumlasidandir.

Адабиётлар/Литература/References:

1. М.Т.Ҳахшиева. Монетар сиёсат назарияси. О'қув қўлланма. –Т.: TDIU, 2019. – 95 бет.
2. Бурлачков В.К., Паушева Т.Е. Концептуальные и практические аспекты инфляционного таргетирования. *Российское предпринимательство*. 2018; 19:10: 2803-2814.
3. И.В.Милькина, Ю.А.Лебедева. Институциональные аспекты формирования денежно - кредитной политики: российская и зарубежная практика. Вестник университета. Журнал. №8.2022. стр-159.
4. https://www.banki.ru/wikibank/inflyatsionnoe_targetirovanie/
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma – bosqich o'tish orqali pul – kredit siyosatini takomillashtirish to'g'risida" Farmoni, 18.11.2019 yildagi PF-5877-son.
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi va Markaziy bankining inflyatsiyani pasaytirish va narxlar barqarorligini ta'minlash bo'yicha birgalikdagi harakatlari Kontseptsiyasi.
7. Markaziy bank Boshqaruvining 2023 yil 26 oktyabridagi yig'ilishida "Pul-kredit siyosatining 2024 yil va 2025-2026 yillar davriga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari". https://cbu.uz/oz/press_center/releases/1451705/

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ S/3(4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).